

Şəkida qurulan "Dar ağacı"

Bəxtiyar Vahabzadə -100

liğin obrazlarını uğurla ferdı qaydada ayrı-ayrılıqda təqdim etmək, insanların vətən, azadlıq uğrunda canlarını feda etməsinin mənevi və etxalı tərəflərini ön planda böyük uğurla göstərir. Mehribala Selimli öz səhnə quruluşunda "ədəletsizliyə, işğalçılığa, zülmə qarşı müqavimət və cəsarətinin haqq və azadlıq ideyasından doğaraq sonda qalib gəlməlidir" fikrinin təzahürü olaraq üstelik əqdə qarşıdurması, fərqli mövqə, vətəncilik və işğalın yanında dayanmamaq kimi dramatik xətti uğurla təqdim edə bilmişdir.

Müəllif ideyasından irəli gələrək sətir xətti xronoloji deyil, tarixi hadisələrin müəyyən dövrünü ehatə edir. Qeyd etməliyik ki, Babək mübarizəsi, onun ölmündən sonra xalqa oyna biləcək ulyan potensialı üzərində hadisələrin lozanlıq və ardıcılıqla bir xətt boyunca qurulması tamaşanın maraqlı izlənilməsinə ciddi təkan vermiş olur. Xüsusi olaraq qeyd etmək lazımdır ki, tamaşa boyu səhnədə bir neçə simvolik olaraq dar ağacının qurulması da insan taleyinin ancaq bir ipdən asılı olması ilə yanaşı qiyam, edam bununda da yalnız faktiki olaraq bir hadisə kimi deyil, ideya simvolu kimi də uğurla təqdimatına yönəlmişdir. Mehribala Selimli hadisələrin inkişafı səhnə dili və dialoqların inkişafı ilə ideyalar, daxili konfliktlər açılmaqla mübarizə yalnız silahlı və fiziki deyil, həm də mənevi, ideoloji müstəvidə olduğunun göstəricisi kimi təqdim edilir. Həmçinin estetik baxımdan tamaşa boyu "Dar ağacı" səhnədə rejissor traktokfasından irəli gələrək zəngin, səlihtə dilə malik olması ilə yanaşı məmariq, xalqın tarixindəki döyüşlər, vətən hissləri poetik təsvir elementi kimi geniş bir formada daha dolğun şəkildə istifadə olunmaqla təqdim edilir.

Tamaşada Respublikanın

Əməkdar artisti Xanlar Həşimzadə Xalq nümayəndəsi Ağsaqqal obrazında çıxış edir. Aktorun ifasında Ağsaqqal obrazı əsərdə sadəcə bir fərd deyil, xüsusi olaraq xalqın ümumi iradəsinin, düşüncəsinin, narahatlığının və ədalət hissinin təəcəssümü olaraq təqdim edilir. O, sanki pyesdə danışan və heç zaman susa bilməyən bir vicdan funksiyasını da öz üzərində daşıyır. O, haqsızlığa susmur, ədalətə çağırır və zülmə qarşı mövqeyini bildirir. Qeyd etmək lazımdır ki, mehribala Selimli "pyesində də təqdim edilən Ağsaqqal obrazı Azərbaycan ədəbiyyatında klassik nümunə olaraq müdriklik, xalq bilgisi, heyət təcəssümü və ədalət simvolu olaraq təqdim edilir. Mehribala Selimli tamaşanın ifasında təqdim edilən Ağsaqqal obrazı da öz xalqının keçmişini, çəkdiyi iztərləri, yaxşı xatırlayan və onlardan nəticə çıxaran, aydın baxışlı bir şəxs kimi təqdim olunur. Əməkdar artisti Xanlar Həşimzadə səhnədə ifa etdiyi obrazı ilə bir daha passiv müşahidəçi deyil, aktiv mövqə nümayiş etdirən, xalqı ayılmağa, haqq-ədalət uğrunda mübarizəyə çağıran Əğsaqqal obrazı olaraq özünə xüsusi mahiyyət etibarli ilə tam olaraq ifasına müvəffəq ola bilmişdir. Aktorun ifasında obraz daha canlı və mübarizdir. Tamaşa boyu Ağsaqqal obrazı həm də neşillər arasında bir körpü rolunu oynayır. Gənclərin mübarizəsinə hərmətlə yanaşı, onları dəstəkləyir, eyni zamanda ehtiyatlı və düğünmüş addımların vacibliyini xüsusi olaraq hər zaman vurğulayır. Aktorun ifasında təqdim edilən obraz, sadəcə bir qoca deyil. O, xalq yaddaşı, tarix və mədəniyyətin daşıyıcısıdır. Mehribala Selimli hadisələrin ifasında Ağsaqqal həmçinin xalqın müdrikliyini, ədalətə olan inamını, keçmişin təcrübələrini və xüsusi gələcəyə verilən ümidləri təəcəssüm etdirir.

Onun ifasında Ağsaqqal obrazı sadəcə bir xalq nümayəndəsi kimi təqdim olunsada, əslində ideoloji cəhətdən çox güclü, xalq düşüncəsinə və mübarizəyə səsləyən, zülmə qarşı duruş sərgiləyən bir obraz olaraq uğurla təqdim edilir. Səhnədə maraqlı baxılan su-

obrazında daxili insanı tərəflər və konfliktlər demək olar ki, yoxdur. O, tamamilə hakimiyyətin və qanunun sərt tərəfində dayanmışdır. Bu obraz vasitəsilə diktatorun insanlıqdan uzaq, yalnız hakimiyyətə bağlı tərəfi xüsusi olaraq vurğulanır. Qeyd etmək lazımdır ki, "Dar ağacı" tamaşasında İbn Zeyd və Akşin obrazları arasında ideoloji, etxalı ziddiyyət əsas dramaturji xətti kimi xüsusi olaraq göstərilir. İbn Zeyd azadlıq eləcə də ədalət uğrunda mübarizəyə qarşı olan zülm və ədalətsizliyin təəcəssimidir. Aktorun ifasında İbn Zeyd obrazı həmçinin ümumilikdə repressiv hakimiyyətin, özgürlük və insan hüquqlarını boğan qüvvənin simvolu olaraq da təqdim edilir. Onun xarakterləri vasitəsilə pyesdə ədalətsizlik və zülm qınanır, azadlıq uğrunda mübarizənin vacibliyi isə xüsusi olaraq önə çıxarılır.

Tamaşa boyu maraqlı izlənilən surətlərdən biri də Babək in təyli obrazıdır. Bu obrazı Respublikanın Əməkdar artisti Rəhim Qo-

cayev ifa edir. Aktorun ifasında Babək in təyli obrazı güclü iradəyə malik, qorxmaz və qəhrəman olmaqla yanaşı zorakılığa, haqsızlığa qarşı mübarizə apararaq ən çətin şəraitdə belə ideallarından dönməzdir. Mehribala Selimli aktorun ifasında

retlərdən biri də Respublikanın Əməkdar artisti Əbülfət Salahovun ifasında Xilafətin nümayəndəsi olan İbn Zeyd obrazıdır. İbn Zeyd tamaşa boyu Xilafətin, yəni hökmranlıq edən və zülm edən qüvvənin təəcəssümü olaraq çıxış edir. O, mərkəzi hakimiyyətin sərt, ədalətsiz və repressiv təbliatini əks etdirir. Aktor tamaşa boyu İbn Zeyd obrazı vasitəsilə diktatura rejimini və onun məhdudlaşdırıcı eləcə də insan haqlarını pozan xarakterini uğurla təqdim edə bilir. Həmçinin aktor səhnədə İbn Zeyd obrazını qatı, sərt və avtoritar bir şəxs kimi də təqdiminə nail olmuşdur. Təqdim olunan obraz aktorun ifasında bir daha hakimiyyətin qorumaq üçün emr və itiqam yolu ilə insanları basqı altında saxlamaqla, dəvranışlarındas isə azadlıq uğrunda mübarizəyə mane olmaq məqsədi əldə şəkildə görünür. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, İbn Zeyd

təqdim olunan Babək in təyli n qüvvəsinə və milli ruhun təcəssümü olaraq maraqlı izlənilir. Akt, səhnədə öz ifa tərzilə bir də Babək in təyli obrazında birliyə hərməyliyi böyük önəm verdir, maraqlı ştişləri ilə təqdim etmə bacarıq. Obraz vasitəsilə maraqlı ştişlərdə milli azadlıq, qurtuluş ədalət uğrunda mübarizənin izası önə plana çıxarılmaqla təqdim edilir. Mehribala Selimli Babək in təyli ilə bağlı səhnədə pyesin əsas ideyası olan azadlıq və ədalət uğrunda mübarizənin vacibliyi aydın şəkildə göstərilir. Onlar xalqın ümidi və gücü kimi təsvir edilir. Əməkdar artisti Rəhim Qocayev obrazın mahiyyət etibarli ilə rejissor traktokfasından irəli gələrək uğurlu səhnə hellinə nail ola bilmişdir.

(Ardi var)

Anar Ordoğlu Bircəlliyev
Teatrşünas-tənqidçi